

Реформування та якісне державне управління, а разом з ним і державна служба, так чи інакше знаходяться в площині політичного простору конкретної країни, особливо в умовах демократичних змін в країнах, що розвиваються. Відтак зусилля щодо ефективного впровадження сучасних тенденцій реформування державної служби залежать від політичної волі присутньої політичної еліти та її здатності до реагування на зміни суспільних настроїв з метою забезпечення стабільного та поступового розвитку.

УДК 35.08

ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОЇ (ДЕРЖАВНОЇ) СЛУЖБИ ТА ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ: ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Матчук С. В.,

викладач кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, канд. юрид. наук

Матчук В. Б.,

студент Національної академії внутрішніх справ

Впродовж останніх десятиліть постійно змінюються структура та функції органів публічної влади на всіх її рівнях. Ринкова економіка та розвиток громадянського суспільства висувають потребу перетворення бюрократичного апарату на ефективну систему урядування, що слугуватиме людям. Стратегічним завданням адміністративної реформи стало запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних послуг¹.

Нині одним із напрямків здійснення реформ в Україні є досягнення такого ступеня розвитку суспільних відносин, за яких мінімізуються будь-які порушення прав та охоронюваних законом інтересів кожного члена суспільства. Саме тому питання дотримання законності, верховенства права, прав людини і громадянина та інших принципів правової держави особливою категорією суб'єктів – публічних службовців під час виконання функцій та обов'язків, покладених на них державою, набувають важливого

¹ Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні. Указ Президента від 22.07.1998 р. № 810/98 // Офіційний вісник України. 1999. № 21. Ст. 943.

значення¹. У зв'язку з цим ми повністю підтримуємо позицію тих науковців, які наголошують, що державні службовці є кадровим складом (або особовим складом чи персоналом) органів державного управління. Будучи співробітниками державного органу, вони, фактично, перебувають на службі у держави і виконують її завдання та функції. Саме вони є останньою ланкою державного управління, через яку реалізується державна влада. І саме тому державні службовці несуть дуже велику відповідальність за свої дії².

Тривалий час законодавство оперувало лише поняттям «державна служба» (ст. 1 Закону України «Про державну службу»³), і терміна «публічна служба» взагалі не існувало. Разом з тим інтеграція України до Євросоюзу висувала необхідність приведення національного законодавства, в тому числі і адміністративного, до вимог та стандартів міжнародного законодавства, а відповідно і необхідність уведення та тлумачення таких понять, як «публічна служба», «публічний службовець» тощо. Завдяки цим процесам поняття «публічна служба» вперше в українському законодавстві було закріплено Кодексом адміністративного судочинства України, де п. 17 ст. 3 визначено, що публічна служба – це діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування⁴.

Питання щодо поняття публічної служби, публічного службовця та їх кваліфікації нині широко представлені дослідженнями багатьох вітчизняних науковців – В. Б. Авер'янова, О. І. Бєдного, Ю. П. Битяка, С. Д. Дубенко, Н. Р. Нижника та ін.

Так, О. В. Петришин до публічної служби відносить державну, муніципальну службу та службу у недержавних організаціях (громадських організаціях, політичних партіях та навіть – приватних підприємствах). На його погляд, для публічної служби характерні такі озна-

¹ Матчук С. В. Публічні службовці: Поняття та юридична відповідальність // *Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції "Публічна служба і адміністративне судочинство: добутки і виклики"* (5-6 липня 2018 року). К.: Дакор, 2018. С. 247.

² Скоріков В. Види відповідальності державних службовців / В. Скоріков // *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 1(32). С. 146.

³ Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.

⁴ Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, 37. Ст. 446.

ки, як: зайняття посади у відповідних органах і організаціях незалежно від форм власності і конкретних організаційних структур; службова спрямованість діяльності, що полягає у діяльності не на себе, а на обслуговування «чужих» інтересів; професійність службової діяльності, тобто здійснення такої діяльності на постійній основі, що потребує певних знань і наступності та є основним джерелом матеріального забезпечення працівника¹. Інші фахівці вважають, що однією із ознак публічного службовця є його публічно-правовий зв'язок з державою, який виникає на підставі відмінного від приватноправового трудового договору юридичного факту адміністративного за правовою природою акта².

Як уже відзначалось, важливого як теоретичного, так і практичного значення набуває питання правової кваліфікації публічних службовців. Так, з точки зору деяких дослідників, публічних службовців за територіальною належністю організації можна поділити на дві великі групи: службовців центральних та місцевих адміністративних органів. За сферою функціонування публічної служби виділяють службовців мілітаризованої, дипломатичної та інших видів спеціалізованої служби. За характером виконуваних функцій виділяють адміністративних, виконавчих, професійних та допоміжно-технічних публічних службовців. До адміністративної категорії належать керівники та заступники керівників адміністративних структур, наділені повноваженнями прийняття рішень. Працівники виконавчої категорії втілюють у життя рішення керівників. Це, як правило, керівники структурних підрозділів органів публічної адміністрації. Професійна категорія охоплює спеціалістів, експертів, що виконують конкретну роботу під керівництвом службовців обох вищих категорій. Працівники допоміжно-технічної категорії створюють необхідні умови для виконання усіма іншими службовцями своїх функцій³.

Отже, ми вважаємо, що поняття публічного службовця слід розглядати через запропоновані юридичною наукою та практикою ознаки (критерії). Це, зокрема, зайняття посади в органі публічної влади, виконання завдань держави (громади) в межах покладених на них обов'язків і наданих прав, фінансування з держав-

¹ Петришин А.В. Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ. Монография. Х.: Факт, 1998. С. 134–140.

² Рунова Н.О. Публічна служба в Україні: проблеми дефініції / Н.О. Рунова // *Публічне право*. 2012. № 3 (7). С. 270.

³ Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для країни / За заг. ред. Тимощука В.П., Школика А. М. К.: Конус-Ю, 2007. 795 с.

Актуальні проблеми трудового законодавства, законодавства про державну службу та службу в правоохоронних органах

ного (або місцевого) бюджету. Що ж до поняття публічної служби, то воно закріплене на рівні закону – ст. 3 КАС України, що виключає необхідність його додаткового тлумачення та дозволяє вести мову про легальність цього поняття.

УДК 349.22:331.102.1:351.74

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СЛУЖБОВОГО СУМІСНИЦТВА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Поливанюк В. Д.,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
канд. юрид. наук, доцент

Балюра А. О.,
курсант Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

Праця є найважливішою сферою життєдіяльності людини та провідним чинником матеріального і духовного виробництва. Роль та важливість праці у розвитку людини та суспільства проявляється в тому, що в процесі праці створюються не лише матеріальні та духовні цінності, призначені задовольняти потреби людей, але і розвиваються самі працівники, набуваючи нових навичок, розкриваючи власні здібності, доповнюючи та збагачуючи знання. Творча праця сприяє продукуванню нових ідей, вдосконаленню засобів праці, появі нових прогресивних технологій, нової продукції, матеріалів, енергії, котрі, своєю чергою, створюють нові потреби. Тобто внаслідок трудової діяльності задовольняються потреби людей та відбувається прогрес виробництва, виникають нові потреби та подальше їх задоволення, що надалі впливає на відтворення населення, сприяє підвищенню матеріального та культурного рівня його життя¹.

Для забезпечення економічного зростання держави виникає необхідність ефективного та раціонального використання трудових ресурсів. Одним зі способів саме раціонального та ефективного їх використання є впровадження сумісництва.

Одним із превентивних антикорупційних механізмів, що має забезпечити належне функціонування системи запобігання корупції в Україні, є закріплене в Законі України «Про запобігання ко-

¹ Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини / О.А. Грішнова. К.: Знання, 2004.